MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA
(GURISDIZZJONI KOSTITUZZJONALI)

ONOR. IMHALLEF
GEOFFREY VALENZIA

Seduta tat-30 ta' April, 2008

Rikors Numru. 54/2005

Carmen Cassar (825537M)

Vs

Direttur ghall-Akkomodazzjoni Socjali u b'digriet tas-6 ta' Ottubru gie kjamat fil-kawza Anthony Tabone.

Il-Qorti

Preliminari

Rat l-atti tar-rikors tar-rikorrenti Carmen Cassar li permezz tieghu ppremettiet illi:

Illi r-rikorrenti hija sid id-dar numru 196 Villambrosa Street, Hamrun;

Illi b'avviz mahrug fl-20 ta' Jannar 1992 indirizzat lil huha Emmanuel Cassar u mhux lilha, ir-rikorrenti giet mgharrfa illi c-cwievet ta' l-imsemmija dar li kien mikri lil certu Salvatore Grech, gew konsenjati lid-Direttur intimat;

Illi l-esponenti li kienet u ghadha xebba, tghix ma' hutha u dan il-post huwa, effettivament, l-uniku assi sostanzjali li ghandha. Illi f'dawn ic-cirkostanzi li r-rikorrenti kienet staqsiet lid-Direttur intimat biex jaghti permess lil rikorrenti tbiegh l-imsemmija dar biex, almenu, tgawdi mill-propjeta' taghha izda ir-risposta kienet fin-negattiv.

Illi l-fond in kwistjoni gie rekwizizzjonat fuq ordni tad-Direttur intimat (R.O. 5419) u bl-ittra tas-26 ta' April 1993, dan il-fond gie allokat lil terza persuna.

Illi mis-27 ta' April 1993 dan il-fond gie fil-fatt mikri temporanjament lil terza persuna, u cioe', lil certu Anthony Tabone versu l-kera ta' Lm13 fis-sena.

Illi r-rikorrenti kienet giet informata mid-Direttur illi l-istess fond gie mikri lil dan Anthony Tabone biex jokkupah taht titolu temporanju sakemm il-fond li kien joqghod fih jigi riparat minn xi hsarat li kien sofra u kellu jirrestitwixxi c-cwievet lid-Direttur sas-27 ta' Lulju u ghalhekk l-avviz tas-17 ta' Mejju 1993;

Illi skond Kontro-Protest tad-Direttur ghall-Akkomodazzjoni Socjali fl-atti tal-Protest tal-25 t'April 1994 fl-ismijiet Carmen Cassar vs Direttur ghall-Akkomodazzjoni Socjali, huwa jikkonferma carament illi Anthony Tabone qieghed fil-post in kwistjoni temporanjament; *'l-esponent jirribadixxi li l-fond 196, Villambrosa Street, Hamrun qieghed allokat lil Anthony Tabone* *__temporanjament__* *sakemm jitlestew ir-riparazzjonijiet fir-residenza proprja tieghu'* (sottolinejar tad-Direttur ghall-Akkomodazzjoni Socjali). Ghal din ir-raguni id-Direttur ma talabx lir-rikorrenti biex tirrikonoxxi lil Tabone;

Illi minkejja dan, Tabone u l-familja tieghu ghadhom jghixu f'dan il-post sa llum u dan minghajr li r-rikonoxximent gie qatt effettwat ai termini ta' l-Artikolu 8 (1) tal-Kap.125 tal-Ligijiet ta' Malta li tghid illi '*Meta xi persuni jkunu gew ipprovduti fejn jghammru f'bini mizmum permezz ta' rekwizizzjoni. Id-Direttur jista' f'kull zmien, b'ittra ufficjali, jordna lir-rekwizizzjonat li jirrikonoxxi bhala kerrejja lill-persuni li jkunu hekk ipprovduti jew bhala sullokaturi tal-bini skond il-kaz.'*

Illi r-rikorrenti giet mitluba mid-Direttur intimat permezz ta' ittra datata 4 ta' Marzu 2002 biex tirrikonoxxi il-familja Tabone bhala l-inkwilini tal-fond imsemmi u dan taht il-provvedimenti ta' rekwizizzjoni kif inhu stipulat fl-Att dwar id-Djar (Kap 125) izda d-Direttur in kwistjoni ghadha ma segwietx il-proceduri li jinsab fl-msemmi Artikolu 8 (1);

Illi dan l-agir tad-direttur intimat huwa ta' pregudizzju ghar-rikorrenti billi giet prekluza minn kull kontroll tal-propjeta' taghha b'mezzi mhux skond il-ligi;

Illi r-rikorrenti tirrileva illi l-agir da parti tad-Direttur intimat hekk kif hawn fuq spjegat, jikkostitwixi fil-konfront taghha ksur ta' drittijiet taghha ai termini tal-Konvenzjoni Ewropeja dwar id-Drittijiet tal-bniedem, senjatament l-Artiklu Numru wiehed (1) ta' l-Ewwel Protokol li jhares il-jedd ta' l-individwu ghat-tgawdija tal-beni tieghu li jghid li '*Kull persuna naturali jew persuna morali ghandha dritt ghat-tgawdija pacifika tal-possedimenti taghha. Hadd ma ghandu jigi pprivat mill-possedimenti tieghu hlief fl-interess pubbliku u bla hsara tal-kundizzjonijiet ipprovduti bil-ligi u bil-principji generali tal-ligi nternazzjonali; Izda d-disposizzjonijiet ta' qabel m'ghandhom bl-ebda mod inaqqsu d-dritt ta' 'Stat li jitwettqu dawk il-ligijiet li jidhrulu xierqa biex jiikkontrolla l-uzu tal-propjeta' skond l-interessi generali jew biex jizgura l-hlas ta' taxxi jew kontribuzzjonijiet ohra jew pieni.'* Dan l-agir jammonta wkoll ghall-ksur ta' l-Artikolu 37 tal-Kostituzzjoni ta' Malta, li tghid illi '*Ebda propjeta' ta' kull xorta li tkun ma ghandu jittiehed ebda pussess taghha b'mod obbligatorju u ebda nteress fi jew dritt fuq propjeta' ta' kull xorta li tkun ma*

ghandu jigi miksub b'mod obbligatorju, hlief meta hemm disposizzjoni ta' ligi applikabbli ghal dak it-tehid ta' pussess jew akkwist';

Illi ma hemmx dubju illi fis-sitwazzjoni odjerna trattasi ta' possediment hekk kif definita sia fil-ligi nazzjonali u sia skond il-kriterji tal-Qorti Ewropeja tad-Drittijiet tal-Bniedem anke in vista tal-fatt illi l-interpretazzjoni li taghti l-Qorti Ewropeja ta' jikkonsistu 'beni' jew 'possedimenti' ai fini ta' dan l-artiklu tal-Konvenzjoni Ewropeja, hija wiesa'.

Ir-rikorrenti taghmel enfasi fuq it-temporanjeta' tar-rekwizizzjoni tal-post taghha. Ghaddew iktar minn ghaxar snin u dan il-perjodu ma jistax jigi kkunsiderat bhala wiehed temporanju. Dan l-agir tad-Direttur intimat huwa hsara tal-kundizzjonijiet ipprovduti bil-ligi li jammonta ghall-depravazzjoni effettiva tal-beni tar-rikorrenti. Skond l-awturi Harris O' Boyle u Warbrick taghhom '**Law of The European Convention on Human Rights'.** *'De facto takings are generally understood to occur when the authority interfere substantially with the enjoyment of the possessions without formally divesting the owner of his title'*

Ghaldaqstant ir-rikorrenti umilment jitlob li dina l-Onorabbli Qorti fil-Kompetenza Kostituzzjonali taghha joghgobha:

1. Tiddikjara illi gew lesi d-drittijiet umani u fundamentali taghha ai termini ta' l-Artikolu 37 tal-Kostituzzjoni ta' Malta u Artikolu 1 ta' l-Ewwel Protokol tal-Kovenzjoni Ewropeja tad-Drittijiet Umani u Fundamentali tal-Bniedem (Kap 319) u dana unikament minhabba l-agir ta' l-intimat hekk kif hawn fuq spjegat;

2. Taghtiha dawk ir-rimedji li fid-diskrezzjoni wiesgha taghha hija thoss li huma xierqa u opportuni, effettivi u effikaci, inter alia, inkluz illi tordna li r-rikorrenti terga' tkun tista' tgawdi u tibbenifika mill-pacifiku pussess tal-propjeta' taghha.

Rat ir-**risposta ta' l-Intimat a fol.11 tal-process fejn issottometta:**

Illi fl-ewwel lok, ir-rikorrenti kellhom rimedju iehor li setghu japplikaw, specifikament azzjoni ai termini ta’ l-artikolu 469A tal-Kap. 12. In kwantu qed jigi allegat li l-esponent - minghajr raguni valida fil-fatt u fid-dritt - iddecieda illi allokazzjoni originarjament temporanja issir permanenti, ir-rikorrenti setghet attakkat tali decizjoni taht xi wiehed mill-kapi tas-subinciz 469A(1).

Illi fid-dawl ta’ tali nuqqas, l-esponent jidhirlu wkoll li r-rikors odjern ghandu jitqies bhala frivolu u vessatorju stante illi huwa agir nieqes minn certa serjeta’ illi wiehed jibqa’ ghal snin shah ma jezercitax dritt ghat-tiftix ta’ rimedju liema dritt kien naxxenti minn sitwazzjoni fattwalment cara, u cioe’ ir-rekwizizzjonar tal-fond tar-rikorrenti. Izda s’issa, wara dan iz-zmien kollu, ir-rikorrenti qed tippretendi li tiftah kawza Kostituzzjonali bhallikieku ic-cirkostanzi li tinsab fihom tfaccaw fuqha habta w sabta.

Illi fit-tieni lok u bla pregudizzju ghas-suespost, l-inkwilin Anthony Tabone ghandu jigi kkjamat f’din il-kawza stante illi ghandu interessi cari li jigu mharsa minnu. Dan billi fl-ipotesi li t-talbiet tar-rikorrenti jintlaqghu minn din l-Onorabbli Qorti, d-drittijiet ta’ Anthony Tabone bhala inkwilin u pussessur tal-fond se jigu certament effettwati b’mod decizament negattiv.

Illi l-esponent kien irrekwizizzjona l-fond in kwistjoni sabiex ikun jista’ jallokah lil persuni fi bzonn ta’ akkomodazzjoni socjali, kif jitlob id-dover tieghu bhala Direttur ghall-Akkomodazzjoni Socjali, u fil-fatt il-fond kien gie allokat lil Anthony Tabone.

Illi peress illi l-fond li kien joqghod fih Tabone mal-familja tieghu kien garrab hsarat minhabba hruq, l-esponent kien qed jispera li l-fond in kwistjoni jissewwa u jerga’ jospita mill-gdid lil Tabone. Kien ghalhekk li fil-kontroprotest citat mir-rikorrenti huwa irrefera ghall-allokazzjoni lil Tabone bhala wahda temporanja.

Illi sussegwentement irrizulta li l-hsarat li l-fond kien garrab kawza tan-nirien kienu wisq ingenti biex

jippermettu tiswija fir-rizorsi limitati tad-Dipartiment. Ghalhekk l-esponent ma kellux triq ohra hlief li jibqa' jutilizza l-fond in kwistjoni, li wara kollox kien fond validament rekwizizzjonat.

Illi l-artikolu 8 tal-Kap.125 jghid car illi **'Id-Direttur jista' f'kull zmien, b'ittra ufficjali, jordna lir-rekwizizzjonat''** li jirrikonoxxi l-inkwilin ta' fond taht Ordni ta' Rekwizizzjoni. B'hekk, skond il-ligi l-esponent seta' izda ma kienx marbut li jipprocedi ghar-rikonoxximent ta' l-inkwilin Tabone. Biss, ovvjament dan ma jfissirx li l-esponent jista' b'xi mod jigi akkuzat li kiser xi drittijiet tar-rikorrenti. Fil-fatt, l-esponent ma jistax jifhem x'konnessjoni jista' jkun hemm bejn dawn iz-zewg fatturi.

Illi noltre, galadarba r-rikorrenti iccitat l-ewwel artikolu ta' l-Ewwel Protokol tal-Konvenzjoni Ewropeja, suppost li hija konxja tal-fatt li l-Istat ghandu dritt rikonoxxut li jikkontrolla l-uzu tal-propjeta'! L-istess osservazzjoni lir-rikorrenti tghodd fir-rigward ta' l-Artikolu 37 tal-Kostituzzjoni, billi l-Kap. 125 kjarament jikkostitwixxi 'dispozizzjoni ta' ligi applikabbli' ghat-tehid ta' pussess in kwistjoni.

Illi terga', skond Harris O' Boyle u Warbrick, is-subinciz 2 ta' l-artikolu 1 ta' l-Ewwel Protokol huwa aktar favorevoli ghall-istat mis-subinciz 1 ta' l-artikolu 1. Kif tajjeb jissenjalaw.
'*Article 1/2 is said not... in any way to impair' the right of a state to control the use of property*'

Huma jkomplu li

'*The strong implication is that Article is not to be read subject to Article 1/1. Instead, any protection for an individual must be found in the 'in accordance with the general interest' limitation in the text of Article 1/2* **.'**

Izidu li m'hemm l-ebda differenza bejn il-mod li l-Qorti tqis il-kuncett ta' 'general interest' fl-artikolu 1/2 u 'public interest' fl-artikolu 1/1/2.

Illi noltre, il-Qorti Ewropeja tad-Drittijiet tal-Bniedem kemm - il darba esprimiet ruhha fis-sens li d-drittijiet ta' l-individwu iridu jigu meqjusa fid-dawl tal-bilanc gust li ghandu jezisti bejn tali drittijiet u l-bzonnijiet tas-socjeta'. Hekk insibu li fil-kaz ta' Sporrong and Lonnroth ikkwotat mill-istess awturi fuq citati l-Qorti irriteniet illi:

'*For the purpose of Article 1/1/1)... the Court must determine whether a fair balance was struck between the demands of the general interest of the community and the requirements of the protection of the individual's fundamental rights. The search of the balance is inherent in the whole of the Convention and is also reflected in the structure of Article 1***.''**

Illi fl-ahhar nett, rigward it-tehid 'de facto', Harris, O' Boyle u Warbrick ghandhom dan xi jghidu:

"Real instances of de facto takings will be rare and will be in breach of the Convention because they will not have been 'provided for by law'.''

Fil-kaz odjern, l-esponent jirritjeni li l-allokazzjoni tal-post saret skond il-ligi u ghalhekk kwalunkwe allegazzjoni ta' tehid de facto hija skorretta.

Ghaldaqstant, l-esponent jitlob bir-rispett li din l-Onorabbli Qorti joghgobha tirrespingi r-rikors odjern bl-ispejjez.

Rat ir-**risposta tal-kjamat in kawza** a fol. 64 tal-process fejn issottometta:

Illi l-esponent huwa l-inkwilin prezenti tal-fond 196, Villambrosa Street, Hamrun mertu tal-kawza fl-ismijiet premessi.

Illi permezz ta' digriet moghti minn din l-Onorabbli Qorti fis-6 ta' Ottubru 2006 fil-kawza odjerna l-esponent gie kjamat fil-kawza.

Illi l-fond mertu tal-kawza kien gie allokat lill-esponent fis-27 ta' April 1993 wara li dan il-fond kien gie

rrekwizizzjonat sabiex ikun jista' jigi allokat lill-persuni fi bzonn ta' Akkomodazzjoni Socjali, kif jitlob id-dover tieghu bhala Direttur ghall-Akkomodazzjoni Socjali.

Illi peress illi l-fond li kien joqghod fih l-esponent mal-familja tieghu kien garrab hsarat minhabba hruq, il-konvenut kien qed jispera li l-fond ikun jista' jissewwa u jerga' jospita mill-gdid lill-esponent, u kien ghalhekk li fil-kontroprotest citat mir-rikorrenti l-allokazzjoni lill-esponent kienet giet citata bhala wahda temporanja.

Illi sussegwentement kawza tan-nirien irrizulta li l-fond li kien joqghod fih l-esponent, flimkien mal-familja tieghu garrab hsarat estensivi li ma kienux jippermettu tiswija.

Illi l-fond in kwistjoni kien ga' gie rekwizizzjonat qabel gie allokat lill-esponent, u ghalhekk l-esponent ma kiser ebda dritt tar-rikorrenti.

Illi fl-4 ta' Marzu 2002 saret talba da parti ta' l-intimat sabiex l-esponent jigi rikonoxxut bhala l-inkwilin tal-fond in kwistjoni mir-rikorrenti f'din il-kawza, u cioe' minn Carmen Cassar, u dan sabiex dan l-imsemmi fond jinghata lill-esponent fuq bazi permanenti.

Illi jekk ir-rikorrent qed jilmenta mill-fatt li l-esponent ghadu jibbenefika mill-allokazzjoni tal-fond in kwistjoni din ma kienitx haga li setghet tigi determinata mill-esponent; izda fi kwalunkwe kaz, kieku l-esponent hareg mill-fond in kwistjoni l-intimat Direttur ta' l-Akkomodazzjoni Socjali xorta kien ikollu l-fakolta' jalloka l-fond mertu ta' din il-kawza lill-persuni ohra fi bzonn.

Illi fix-xhieda tieghu quddiem din l-Onorabbli Qorti tas-6 ta' Dicembru 2006 Paul Zerafa xehed illi d-Direttur ghall-Akkomodazzjoni Socjali kien ha decizjoni illi l-esponent jibqa' jghix fil-fond in kwistjoni fuq bazi permanenti u dan peress illi l-post li kien joqghod fih kien sofra hsarat estensivi, tant hu hekk li ma setax jigi riparat u d-Direttur seta' jaghmel dan peress illi l-ligi taghtih din id-diirezzjoni.

Illi l-fatt li l-esponent baqa' jghix f'dan il-fond ma jikkostitwixxi ebda ksur tad-dritt stante li huwa gie allokat fond li kien irrekwizizzjonat sabiex ikun jista' jigi allokat lill-persuni fi bzonn ta' Akkomodazzjoni Socjali, kif fil-fatt gara, u dan sar b'mod legittmu bis-sahha li taghti l-ligi.

Illi se mai r-rikorrenti kellhom jattakkaw il-ligi li tahtha gie rekwizizzjonat il-fond u li ghalhekk tippermetti dan, u mhux il-fatt dwar jekk l-esponenti kellux jghix fil-fond ghal zmien temporanju jew le.

Ghaldaqstant l-esponent jitlob bir-rispett li din l-Onorabbli Qorti joghgobha tirrespingi r-rikors odjern, u l-esponent m'ghandux ibati l-ispejjez tal-prezenti.

Rat is-sentenza preliminari taghha a fol 38 fejn cahdet l-eccezzjoni ta' l-intimat Direttur dwar in-nuqqas ta' uzu ta' rimedji ordinarji;

Rat id-digriet (fol 47) li bih gie kjamat fil-kawza Anthony Tabone;

Rat ir-risposta ta' Anthony Tabone a fol 64;

Rat l-atti kollha tal-kawza u d-dokumenti ezibiti;

Semghet ix-xhieda bil-gurament;

Rat in-noti ta' sottomissjonijiet tal-partijiet;

Fatti

Bhala fatti jirrizulta li l-post in kwistjoni, li tieghu r-rikorrenti hija s-sid, kien gie rekwizzijonat fil-1948 u nghata lill certu Anthony Falzon u wara lill Salvatore Grech. Dan irritorna c-cwievet tal-post fil-1992 lill Housing u d-Dipartiment fil-1993 hareg requisition Numru 5419 Dok MF1 a fol 56 f'idejn hu r-rikorrenti u alloka l-post lill kjamat fil-kawza Anthony Tabone. Din l-allokazzjoni kellha tkun wahda temporanja ghall tlett xhur, sakemm jittranga l-post fejn kien joqghod Tabone li kien inharaq. (ara kontroprotest a

fol 20). Billi kien hemm hsarat kbar f'dak il-post, id-Direttur iddecieda li jakkomoda lill kjamat fil-kawza permanentement fil-post tar-rikorrenti (ara fol 21) u talabha tirrikonoxxih bhala l-inkwilin bit Lm13 fis-sena, izda dina irrifjutat billi riedet li tbiegh il-post. Il-kjamat fil-kawza qed ihallas il-kera lill Housing.

Talba

Ir-rikorrenti ghalhekk qed issostni li l-agir tal-intimat jikser id-dritt fundamentali taghha ghall proprjeta' a tenur ta' l-Artikolu 37 tal-Kostituzzjoni u l-Artikolu 1 ta' l-Ewwel Protokol tal-Konvenzjoni Ewropeja dwar Drittijiet tal-Bniedem (Kap 319) u talbet rimedju inkluz dak li tordna li hi tkun tista' tgawdi u tibbenefika mill-pacifiku pussess tal-proprjeta' taghha.

Kjamat fil-kawza

Il-kjamat fil-kawza qed jippretendi li huwa ghandu dritt jokkupa l-fond tar-rikorrenti in virtu ta' l-allokazzjoni lilhu maghmula mid-Direttur ta' l-Akkomodazzjoni Socjali.

Il-kjamat fil-kawza qieghed f'dina l-kawza mhux ghax kiser id-drittijiet fundamentali tar-rikorrenti imma ghaliex jekk il-Qorti tikkonkludi li hemm tali vjolazzjoni fil-konfront taghha mid-Direttur il-posizzjoni tieghu tista' tkun prekarja.

Konsiderazzjonijiet

Huwa mportanti li l-Qorti tenfasizza fuqhiex huma bbazati t-talbiet tar-rikorrenti ghar rigward ta' l-allegat ksur tad drittijiet fundamentali taghha dwar proprjeta'.

Ir-rikorrenti tippremetti fir-rikors taghha li meta d-Direttur alloka l-post lill-Anthony Tabone hu ma segwiex il-proceduri kif stabbiliti fl-Artikolu 8 (1) tal-Kap 125 b'mod li ghalhekk dan l-agir tad-direttur intimat ipprekludiha minn kull kontroll tal-propjeta' taghha. Inoltre r-rikorrenti taghmel enfasi fuq it-temporanjeta' tar-rekwizizzjoni tal-post taghha u cjoe li ghaddew iktar minn ghaxar snin min meta Tabone ha l-post u dan il-perjodu ma jistax jigi

kkunsidrat bhala wiehed temporanju. Dan l-agir tad-Direttur ghalhekk jammonta ghall-depravazzjoni effettiva tal-beni tar-rikorrenti.

Ligi

L-Artikolu 1 tal-Ewwel Protokolll tal-Konvenzjoni Ewropea jipprovdi hekk:

"Kull persuna naturali jew persuna morali ghandha dritt ghat-tgawdija pacifika tal-possedimenti taghha. Hadd ma ghandu jigi ipprivat mill-possedimenti tieghu hlief fl-interess pubbliku u bla hsara tal-kundizzjonijiet provduti bil-ligi u bil-principji generali tal-ligi internazzjonali.

Izda d-disposizzjonijiet ta' qabel ma ghandhom b'ebda mod inaqqsu id-dritt ta' Stat li jwettaq dawk il-ligijiet li jidhrulu xierqa biex jikkontrolla l-uzu ta' propjeta' skond l-interess generali jew biex jizgura l-hlas ta' taxxi jew kontribuzzjonijiet ohra jew pieni".

L-Art 37 tal-Kostituzzjoni jghid li:

(1) Ebda proprjetà ta’ kull xorta li tkun ma ghandu jittiehed pussess taghha b’mod obbligatorju, u ebda nteress fi jew dritt fuq proprjetà ta’ kull xorta li tkun ma ghandu jigi miksub b’mod obbligatorju, hlief meta hemm disposizzjoni ta’ ligi applikabbli ghal dak it-tehid ta’ pussess jew akkwist –

(*a*) ghall-hlas ta’ kumpens xieraq;

8(1) Kap 125

8. (1) Meta xi persuni jkunu gew ipprovduti fejn jghammru f’bini mizmum permezz ta’ rekwizizzjoni, id-Direttur **jista’** f’kull zmien, b’ittra ufficjali, jordna lir-rekwizizzjonat li jirrikonoxxi bhala kerrejja lill-persuni li jkunu hekk ipprovduti jew bhala sullokaturi tal-bini, skond il-kaz.

Esproprjazzjoni de facto.

Ir-rikorrenti tikkontendi li l-intimat effettivament hadilha *de facto* l-proprjeta' taghha.

Fil-fehma ta' dina l-Qorti l-azzjoni mehuda mid-Direttur kellha l-iskop li l-fond jigi allokat b'kera lil persuna bi bzonn ta' akkomodazzjoni u mhux li l-fond jittiehed permanentement minghandha. Ghalhekk mhux il-kaz li kien hemm xi esproprjazzjoni *de facto* imma kien biss stat ta' fatt fejn l-istat kien qed jikkontrolla l-uzu tal proprjeta'. Ghalhekk dan il-kaz irid jigi ezaminat taht it-tieni paragrafu ta' l-artikolu 1 tal-Protokol 1. (*Hutten-Czapska v. Poland* 35014/97, 19 June 2006).

Tlett regoli

Skond il-Konvenzjoni l-artikolu 1 ta' l-ewwel Protokol jistabilixxi tlett kondizzjonijiet li jridu jigu sodisfatti biex jigi deciz li kien hemm ksur ta' dana d-dritt.

1. ***Lawfulness***
2. ***Legitimate aim***
3. ***Fair Balance***

Skond il-ligi (*lawfulness*)

Il-Qorti trid tezamina l-ewwel jekk l-awtoritajiet rrispettawx il-principju tal-legalita', cjoe jekk interferenza fil-tgawdija pacifika tal-possedimenti tar-rikorrenti kienitx skond il-ligi. Dina l-Qorti fis-sentenza taghha tas-6 ta' Ottubru 2006 (ara fol 38 et seq) f'dina l-kawza, kienet diga ddecidiet li l-hrug tar-Requisiton Order kienet skond il-ligi. Mhux kontestat li r-Requisition Order harget skond il-Housing Act. Li qed jigi kontestat hu li meta d-Direttur alloka l-post lill-Anthony Tabone hu segwiex il-proceduri kif stabbiliti fl-Artikolu 8 (1) tal-Kap 125.

Illi pero' jirrizulta li skond il-ligi imsemmija, Kap 125, id-Direttur mhux marbut li jipprocedi ghar-rikonoxximent ta' l-inkwilin. Il-ligi tghid 'jista' u mhux 'ghandu'. Inoltre anke

kieku d-Direttur mexa b'dik il-procedura, u l-inkwilin ma giex rikonoxxut, ma kienx ifisser li l-procedura adottata kienet invalida. Id-direttur dejjem jibqalu d-dritt li jdahhal lill haddiehor, jekk ikun hemm il-bzonn.

Ghalhekk l-interferenza li r-rikorrenti qed tilmenta minnha kienet legali u skond l-Artikolu 1 tal-Protokol 1.

Interess pubbliku (*legitimate aim*)

Il-Qorti trid tezamina jekk l-interferenza fid-drittijiet tar-rikorrenti saritx fl-interess generali. Huma l-awtoritajiet nazzjonali li, bhala principju, huma fl-ahjar posizzjoni li jiddeterminaw x'inhu fl-interess generali jew pubbliku, u ghalhekk f'dak il-kaz huma ghandhom "*a margin of appreciation*". Kif qalet il-Qorti Ewropeja fil-kaz fuq imsemmi ta' Hutten-Czapska,

In particular, spheres such as housing of the population, which modern societies consider a prime social need and which plays a central role in the welfare and economic policies of Contracting States, may often call for some form of regulation by the State. In that sphere decisions as to whether, and if so when, it may fully be left to the play of free market forces or whether it should be subject to State control, as well as the choice of measures for securing the housing needs of the community and of the timing for their implementation, necessarily involve consideration of complex social, economic and political issues (Hutten-Czapska, cited above, §§ 165-166).

Fil-kaz in ezami l-intimat jikkontendi li r-*requistion* kienet necessarja minhabba l-htiega kostanti ghall akkomodazzjoni jintiza biex jigu akkomodati dawk il-familji fil-bzonn. Dan il-fatt mhux kontestat. Effettivament fil-kaz in ezami l-kjamat fil-kawza spicca bla dar billi d-dar fejn kien joqghod u li kienet wkoll tal-Housing, kienet inharqet u baqa' bla ma kellu fejn joqghod.

Ghalhekk il-mizura mehuda mill-intimat f'dan il-kaz kienet qed issegwi skop legittimu.

Fair balance

Nonostante dan kollu pero', il-Qorti trid tara wkoll jekk kienx hemm bilanc gust bejn l-interess generali tal-kommunita' u d-dritt tar-rikorrenti ghad dgawdija pacifika tal-possedimenti taghha.

Skond il-Qorti Ewropeja irid ikun hemm *a reasonable relation of proportionality between the means employed and the aim sought to be realised by any measures applied by the State, including measures designed to control the use of the individual's property.*

Il-Qorti trid taccerta ruhha jekk bl-interferenza ta' l-istat fuq id-dritt tar-rikorrenti din gietx imgieghlha iggor "*a disproportionate and excessive burden.*" Ghal dan l-iskop il-Qorti trid tezamina c-cirkostanzi kollha rilevanti tal-kaz biex tara x'kienu l-interessi taz-zewg nahiet.

Fil-kaz in ezami l-Qorti tirrileva li l-post in kwistjoni ilu rekwizzizzjonat minn 1948 u harget *requisition order* fil-1993 biex jigi allokat **temporanjament** ghal ftit xhur, Anthony Tabone, wara li l-post tar-rikorrenti gie vakat. Minflok l-intimat zamm il-post u eventwalment l-intimat allokah **permanentement** lill Anthony Tabone minghajr ma r-rikorrenti giet infurmata b'din id-decizjoni.

Jirrizulta ghalhekk li r-rikorrent ilha zmien twil deprivata mill-proprjeta' taghha, u dana ghalkemm, l-allokazzjoni lill Tabone kif ukoll il-Housing Act, it-tnejn kellhom ikunu mizuri temporanji.

Avolja r-rikorrenti ma gabitx prova x'tip ta' post hu li qed jinkera lill Tabone, izda hu ovvju li kera ta' Lm13 fis-sena ghal post t'abitazzjoni, hu kumpens mizeru jekk mhux irrisorju, meta wiehed jikkunsidra li b'dak l-ammont ta' flus wiehed jista' ggib abbonament ghal stazzjoni televiz ghal-xahar biss. Inoltre dan il-kumpens ftit li xejn jista' jizdied skond il-ligi kif inhi llum.

Fid-dawl ta’ dan kollu l-Qorti hi tal-fehma li r-rikorrent giet imgieghelha ggor *a disproportionate and excessive burden* u qed tigi mitluba *to bear most of the social and financial costs of supplying housing accommodation* lill familja Tabone, waqt l-intimat li setgha rranga l-post li kellu qabel Tabone, m’ghamel xejn u halla l-piz fuq ir-rikorrenti.

Ghalhekk isegwi li l-awtoritajiet naqsu milli jilhqu bilanc xieraq bejn l-interessi generali tal-kommunita’ u l-protezzjoni tad-dritt ta’ proprjeta’ tar-rikorrenti.

Decizjoni

Ghal dawn il-motivi
Il-Qorti tiddeciedi
Billi iddikjara illi gew lesi d-drittijiet fundamentali tar-rikorrenti ai termini ta’ l-Artikolu 37 tal-Kostituzzjoni ta’ Malta u Artikolu 1 ta’ l-Ewwel Protokol tal-Kovenzjoni Ewropeja tad-Drittijiet Umani u Fundamentali tal-Bniedem (Kap 319) u dana minhabba l-agir ta’ l-intimat, Direttur ghall-Akkomodazzjoni Socjali, hekk kif hawn fuq spjegat;
Tordna lid-Direttur imsemmi biex fi zmien xahar millum jiehu dawk il-proceduri necessarji a tenur ta’ l-Artikolu 8 (1) tal-Kap 125 biex ir-rikorrenti tirrikonoxxi lill Anthony Tabone bhala inkwilin, jekk ikun il-kaz, u dana billi jigi offrut lilha kumpens gust konsistenti b’zieda fl-ammont ta’ kera li ghandha tkun ekwivalenti ghal kera ghal postijiet simili fl-istess akkwati.
Tordna lill intimat ihallas lir-rikorrent is-somma ta’ elfejn Euro (Euro 2,000) bhala telf ta’ kera, imghax u ghall vjolazzjoni tad-drittijiet fundamentali taghha.
Spejjez ghall-intimat Direttur ghall-Akkomodazzjoni Socjali.
Anthony Tabone qed jigi liberat mill-osservanza tal-gudizzju spejjez ghalih.

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------